

Heraldica Varia

DONATIONER

Herr Kåre Svensson, Edsbruk, har donerat friherrebrevet i original för utdöda friherrliga ätten Bergenstråhle nr 375.

Generalmajoren och chefen för 6:e infanteribrigaden, kabinetskammarherren Gustaf Bergenstråhle (1771–1829) upphöjdes i friherrlig värdighet enligt § 37 i 1809 års regeringsform, innebärande att endast huvudmannen innehar friherrlig värdighet, den 5 november 1821 på Stockholms slott av konung Karl XIV Johan. Han introducerades den 20 juni 1822 under nr 375 men slöt själv sin friherrliga ätt på svärdssidan den 9 juni 1829. Han bevistade bland annat finska kriget 1788–1789 och fälttågen i Tyskland och Norge 1813–1814.

Vapenskölden är tredelad av ett gaffelkors och med en hjärtsköld med stamvapnet (Bergenstråhle). Första fältets stjärnor kan möjligen härledas till friherrliga ätten Pfeiffs vapen (möderne) och tredje fältets torn till friherrliga ätten Lybeckers vapen (hustrun). Den högra hjälmprydnaden, tre strålar omgivna av två örningar, är hämtad från det adliga vapnet. Vapnet är talande genom berget i skölden och strålarna i hjälmprydnaden, det vill säga Bergenstråhle. Den vänstra hjälmprydnaden utgörs av krigiska attribut som hänsyftar till hans militära bana.

Intressant är att Bergenstråhles yngre broder, landshövdingen och översten Claes Gabriel Bergenstråhle (1787–1864), som upphöjdes till friherre 1855 och introducerades under nr 400 och som även han själv slöt ätten på svärdssidan, förlänades samma vapen som brodern. Den vänstra hjälmprydnaden utgörs av en borg och sköldhållarna av två soldater, men vapenskölden är densamma.

Direktören greve Alarik Wachtmeister af Johannishus, Halmstad, har donerat en samling om bland annat sexton böcker vilka tillhört farfadern viceamiralen greve Alarik Wachtmeister af Johannishus (1865–1925), ett häfte vilket tillhört fadern konteramiralen greve Alarik Wachtmeister af Johannishus (1890–1953) samt några porträttfotografier.

Friherrliga ätten Bergenstråhle nr 375.

Friherrliga ätten von Köhler nr 167.

Fru Gunilla Hammarskiöld, Rättvik, har donerat dels en samling brev mellan morfadern häradsöversten Vilhelm Anrep (1869–1948) och dennes moder Maria Anrep född Larsson (1835–1913) som omfattar tiden 1890–1905 och odaterad, dels en samling brev från den kände adelskalenderredaktören Gabriel Anrep (1821–1907) till ovanstående Vilhelm Anrep, omfattande tiden 1889–1905 och odaterad.

Fru Charlotte Koch, Djursholm, har donerat Gustaf Elgenstiernas verk *Svenska Adels Ättartavlor*.

DEPOSITIONER

Friherre Reinhold von Köhler, Mariehamn, Åland, har deponerat friherrebrevet i original för friherrliga ätten von Köhler nr 167.

Generalmajoren av kavalleriet sedermera generallöjtnanten Fredrich von Köhler (död 1723) av tysk-romersk adel, upphöjdes i friherrlig värdighet den 30 juni 1719 på Karlberg av drottning Ulrika Eleonora, och introducerades 1720 under nr 167.

Vapenskölden är kvadrerad och belagd med en hjärtsköld med det adliga stamvapnet. Fälten är fyllda av krigiska attribut liksom vänster hjälmprydnad. I tredje fältet kan särskilt noteras en karolinsk ryttare.

Civilingenjör Peter Ankarsvärd, Västra Frölunda, har deponerat originalsköldebrevet från 1787 för adliga ätten Ankarsvärd nr 2109 B.

Kaptenmekanikusen vid Amiralitetet i Karlskrona sedermera överdirektören Magnus Cosswa (1745–1812), en yngre bror till Michael Ankarsvärd som adlades 1772, adlades den 13 augusti 1787 på Drottningholms slott av konung Gustav III med namnet Ankarsvärd, på äldre broderns ätt och med samma vapen, och introducerades den 26 januari 1788 under nr 2109. År 1797 erhöll han nummer 2109 B då äldre grenen som kommandörsätt uppflyttades i andra klassen, riddarklassen, under nr 2109 A.

Vapnet är talande genom ankaret i skölden och svärdet i hjälmprydnaden.

Avdelningsdirektören Fabian Edelstam, Saltsjö-Duvnäs, har deponerat originalsköldebrevet för adliga ätten Edelstam nr 2195.

Översten i armén och chefen för Kajana bataljon sedermera landshövdingen i Västerbottens län Gustaf Fahlander (1764–1825) adlades den 19 februari 1809 på Stockholms slott av konung Gustav IV Adolf med namnet Edelstam. Brevet utfärdades först den 25 maj 1809 av hertigregenten Karl (sedermera Karl

XIII) och han introducerades den 8 juli samma år under nr 2195.

Borgen i skölden syftar troligen på Kajaneborg och hjälmprydnaden utgörs av krigiska attribut med tanke på den militära karriären. Det grönskande trädet vars stam är behängd med en gyllene krona skulle kanske kunna göra vapnet talande, det vill säga ädel stam, Edelstam.

Friherrinnan Marie-Louise af Schultén-Löwnertz, Täby, har deponerat originalsköldebrevet för adliga ätten af Schultén nr 2206.

Översten i flottorna och chefen för Sjömätningsskåren samt direktören för Lotsverket Nathanael Gerhard Schultén (1750–1825) adlades jämlikt § 37 i 1809 års regeringsform, innebärande att endast huvudmannen innehar adlig värdighet, den 29 juni 1809 på Stockholms slott av konung Karl XIII med namnet af Schultén och introducerades den 6 december samma år under nr 2206. Namnet skall endast bäras av den som innehar den adliga värdigheten.

Han flyttade till Finland 1813 och blev där bland annat statsråd. Adelskapet utvidgades i Finland den 27 maj 1816 till att omfatta alla barn och efterkommande arvingar, och ätten immatrikulerades på Finlands riddarhus den 5 februari 1818. Ätten upphöjdes i obegränsad finländsk friherrlig värdighet den 24 april 1859 och introducerades den 14 december samma år varvid den finländska adliga ätten utgick. Huvudmannen och en del medlemmar är bosatta i Sverige medan andra bor i Finland.

af Schultén var en framstående astronom samt en skicklig och mycket anlitad sjömätningsofficer som gjorde triangelmätningar över nästan alla Sveriges, Finlands och Ålands skärgårdar. Vapnet är fyllt av symbolik som hänvisar till hans verksamhet. Stjärnorna syftar på astronomin och triangeln på den vid sjömätning erforderliga trianguleringen. Hjälmprydnaden visar de båda flottornas (örlogsflottan och arméns flotta) flaggor samt en stjärna återigen syftande på astronomin.

Det finländska friherrediplomet är deponerat på Finlands riddarhus.

Adliga ätten Ankarswärd nr 2109B.

Adliga ätten Edelstam nr 2195.

Adliga ätten af Schultén nr 2206.

ORDENSSYMPOSIUM OCH INTERNATIONELL KONGRESS

I min egenskap av historiograf vid Kungl Maj:ts Orden hade jag förmånen att delta i ett symposium i S:t Petersburg den 2–3 september 2010 rörande ryska, svenska och finländska ordnar anordnat av Vitterhetsakademien, Kungl Maj:ts Orden och Eremitaget. Bland annat behandlades utredningarna och debatten kring det svenska ordensväsendet 1968–1974, förläningen av svenska ordnar till utlänningar 1939–1945, rysk influens vid tillkomsten av de finska riddarordnarna 1918–1919, kejsar Nikolaus II:s utländska ordnar och den ryska Johanniterorden. Vidare gavs information om de historiska samlingarna i Eremitaget och i Kreml i Moskva. Själv höll jag föredrag om de ryska serafimerriddarna (53 stycken, varav 26 tillhöriga det kejserliga huset, mellan 1763–1912) och deras serafimersköldar varav den sista kuriöst nog uppmålades så sent som 2009.

Ett motsvarande symposium hölls förra året i Stockholm och ytterligare ett planeras äga rum i Helsingfors 2011.

Den XXIX Internationella Kongressen för Genealogi och Heraldik genomfördes i Stuttgart i Tyskland den 12–19 september 2010 och samlade deltagare från hela Europa, Nord- och Sydamerika, Sydafrika och Australien. Ämnet för kongressen var "Identitet i genealogi och heraldik". Det hölls en mängd intressanta föredrag och en dag ägnades åt utflykt till slottet Hohenzollern, en fantastisk upplevelse. Det var en mycket välordnad och givande kongress.

DEPONERING

Vi vill passa på att påminna om möjligheten att på ett tryggt och säkert sätt och utan kostnad deponera sköldebrev i Riddarhuset. Ta gärna kontakt för närmare information, telefon 08-723 39 95.

Vi är också tacksamma för aktuella uppgifter om innehav av sköldebrev, i privat ägo eller på offentliga institutioner. ☞

Per Nordenvall, riddarhusgenealog

FOTO: GÖRAN MÖRNER